# ליקוטי הלכות — הלכות תשעה באב ותעניות



עִנְיַן הָאַרְבָּעָה תַּעֲנִיתִים כְּדֵי לְהַעֲלוֹת מַלְכוּת דִּקְדֻשָּׁה. שֶׁהִיא בְּחִינַת ד'. כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַבֵּנוּ בְּסִימָן ל:

כִּי עַל-יְדֵי הַחֻרְבָּן וְהַגָּלוּת נָפְלָה מַלְכוּת דִּקְדֻשָּׁה וְנִמְסַר מַלְכוּת לְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, וְעַל-כֵּן מִתְעַנִּין, כִּי עַל-יְדֵי הַתַּעֲנִית נִתְעַלֶּה הָאֱמוּנָה, (כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בַּמַּאֲמָר "וַיַּסֵּב" בְּסִימָן סב) וְעַל-יְדֵי זֶה עוֹלֶה הַמַּלְכוּת, שֶׁהִיא בְּחִינַת אֱמוּנָה, כִּי עִקַּר הַגָּלוּת מֵחֲמַת חֻסְרוֹן אֱמוּנָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, לֹא חָרְבָה יְרוּשָׁלַיִם אֶלָּא עַל שֶׁפָּסְקוּ בָהּ אַנְשֵׁי אֱמָנָה. וּמֵחֲמַת זֶה גָּלוּ וְנִמְסַר הַמַּלְכוּת שֶׁהִיא בְּחִינַת אֱמוּנָה לְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, וְעַל-כֵּן מִתְעַנִּין אַרְבַּע תַּעֲנִיתִים כְּדֵי לְהַעֲלוֹת הָאֱמוּנָה שֶׁהִיא בְּחִינַת מַלְכוּת, שֶׁהִיא בִּבְחִינַת ד' כַּנַּ"ל:

מַה שֶּׁמִּתְעַנִּין עַל עֲצִירַת גְּשָׁמִים:

כִּי כָּתַב רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, (בְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא סִימָן ס) שֶׁעֲצִירַת גְּשָׁמִים נַעֲשֶׂה עַל-יְדֵי מִלְחָמוֹת וּשְׁפִיכוּת דָּמִים, עַיֵּן שָׁם. וּמִלְחָמוֹת הַיְנוּ מַחֲלֹקֶת. וְתִקּוּן הַמַּחֲלֹקֶת הוּא תַּעֲנִית, כַּמְבֹאָר הֵיטֵב בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה (בְּסִימָן נז):

וְעַל-כֵּן מִתְעַנִּין עַל עֲצִירַת גְּשָׁמִים לְתַקֵּן הַמַּחֲלֹקֶת, הַיְנוּ מִלְחָמוֹת שֶׁמְּזָה נַעֲשֶׂה עֲצִירַת גְּשָׁמִים כַּנַּ"ל. וְזֶהוּ גַּם כֵּן בְּחִינַת הַד' תַּעֲנִיּוֹת שֶׁמִּתְעַנִּין עַל הַחֻרְבָּן. שֶׁהוּא גַּם כֵּן לְתַקֵּן הַשָּׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, כְּשֶׁיֵּשׁ שָׁלוֹם אֵין צוֹם. שֶׁעִקַּר הַתַּעֲנִית כְּשֶׁאֵין שָׁלוֹם (וְכַמְבֹאָר שָׁם בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, עַיֵּן שָׁם). כִּי לֹא חָרְבָה יְרוּשָׁלַיִם אֶלָּא בִּשְׁבִיל שִׂנְאַת חִנָּם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, וְעַל-כֵּן מִתְעַנִּין לְתַקֵּן זֹאת, כִּי עַל-יְדֵי הַתַּעֲנִית נִתְתַּקֵּן הַמַּחֲלֹקֶת וְנַעֲשֶׂה שָׁלוֹם כַּנַּ"ל. וְכֵן עַל כָּל צָרָה שֶׁלֹּא תָּבוֹא מִתְעַנִּין, כִּי כָּל הַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִין חַס וְשָׁלוֹם, הֵם בְּחִינַת מַחֲלֹקֶת, כִּי כָּל מַה שֶּׁהוּא נֶגֶד רְצוֹן הָאָדָם הוּא בְּחִינַת מַחֲלֹקֶת, (כְּמוֹ שֶׁמְּבֹאָר שָׁם בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הַנַּ"ל). כִּי הַצָּרוֹת חַס וְשָׁלוֹם, הֵם עַל-יְדֵי הִתְגַּבְּרוּת הַדִּינִים חַס וְשָׁלוֹם, שֶׁהֵם בְּחִינַת מַחֲלֹקֶת, דְּהַיְנוּ שֶׁאֵין נִכְלָל שְׂמאל בְּיָמִין חַס וְשָׁלוֹם, שֶׁזֶּה בְּחִינַת מַחֲלֹקֶת, בְּחִינַת דִּינִים. כִּי אֵין יְסוּרִין בְּלָא עָוֹן וְהֶעָוֹן הוּא בְּחִינַת מַחֲלֹקֶת, כִּי עִקַּר יְנִיקַת הַסִּטְרָא אָחֳרָא וְהַיֵּצֶר הָרָע הוּא מִמַּחֲלוֹקוֹת, (כַּמְבֹאָר בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה). נִמְצָא, שֶׁעַל-יְדֵי הָעֲוונוֹת שֶׁפָּגַם הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁנָּתַן כֹּחַ חַס וְשָׁלוֹם, לְהַסִּטְרָא אָחֳרָא הַחוֹלֶקֶת עַל הַקְּדֻשָּׁה, עַל-כֵּן נִתְעוֹרְרוּ עָלָיו דִּינִים חַס וְשָׁלוֹם, שֶׁהֵם בְּחִינַת מַחֲלֹקֶת וּמִשָּׁם בָּאִים הַצָּרוֹת חַס וְשָׁלוֹם, שֶׁהֵם כְּנֶגֶד רְצוֹנוֹ, בְּחִינַת מַחֲלוֹקוֹת, וּלְתַקֵּן זֹאת גּוֹזְרִין תַּעֲנִית שֶׁהִיא תִּקּוּן הַמַּחֲלֹקֶת כַּנַּ"ל, כִּי הַכְּלָל שֶׁכְּנֶגֶד כָּל מִינֵי מַחֲלֹקֶת הַתִּקּוּן הוּא תַּעֲנִית בִּבְחִינַת מַרְבֶּה צְדָקָה מרבה שָׁלוֹם. וְעִקַּר הַתַּעֲנִית הוּא הַצְּדָקָה, כִּי אַגְּרָא דְּתַעֲנִיתָא צְדָקָתָא, עַיֵּן שָׁם:

עִנְיַן אַרְבָּעָה צוֹמוֹת שֶׁמִּתְעַנִּין עַל חֻרְבַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ:

עַל-פִּי הַמַּאֲמָר "בְּרֵאשִׁית לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל" בְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא סִימָן סז:

וְהַכְּלָל, כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת הוּא הַחֵן וְהַפְּאֵר וְהַיְפִי שֶׁל כָּל הָעוֹלָם בְּחִינַת יוֹסֵף, בְּחִינַת וַיְהִי יוֹסֵף יְפֵה תֹאַר וִיפֵה מַרְאֶה וְכוּ'. וְעַל יָדוֹ יְכוֹלִין לְהִסְתַּכֵּל בְּעַצְמוֹ בְּכָל הַמִּדּוֹת שֶׁבָּאִין מֵאַרְבָּעָה יְסוֹדוֹת אֵיךְ הוּא אוֹחֵז בָּהֶם, כִּי כָּל הָאַרְבָּעָה יְסוֹדוֹת נִמְשָׁכִין מֵהַצַּדִּיק שֶׁהוּא בְּחִינַת יְסוֹד הַמִּדּוֹת שֶׁבָּאִין מֵאַרְבָּעָה יְסוֹדוֹת אֵיךְ הוּא אוֹחֵז בָּהֶם, כִּי כָּל הָאַרְבָּעָה יְסוֹדוֹת נִמְשָׁכִין מֵהַצַּדִּיק שֶׁהוּא בְּחִינַת יְסוֹד הַמִּדּוֹת, בְּחִינַת צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם וְכוּ', בְּחִינַת וְנָהָר יֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת וְכוּ'. וְהָיוּ לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים וְכוּ', כִּי שְׁמוֹ מְשֻׁתָּף בִּשְׁמֵנוּ וְכוּ' וְשֵׁם ה' הוּא בְּחִינַת אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת. וּמִשָּׁם נִשְׁתַּלְשְׁלִין הָאַרְבָּעָה יְסוֹדוֹת וּבְתִחְלָה הֵם בְּחִינַת אַרְבָּעָה מֹחִין, בְּחִינַת תִּלַּת גְּוָנִין דְּעֵינָא וּבַת עַיִן וְכוּ'. וְזֶה בְּחִינַת שַׁבָּת וְכוּ', וְעַל-כֵּן שַׁבָּת, שֶׁהוּא תִּלַּת גְּוָנִין דְּעֵינָא וּבַת עַיִן, מֵאִיר לְהַבַּיִת הַמִּקְדָּשׁ וְכוּ'. וְכָל זֶה הוּא בְּחִינַת מְאוֹרֵי הָאוֹר. וּכְשֶׁנֶּחֱרַב הַבַּיִת הַמִּקְדָּשׁ זֶה בְּחִינַת הִסְתַּלְקוּת מְאוֹרֵי אוֹר וְאָז מִתְגַּבְּרִין חַס וְשָׁלוֹם, מְאוֹרֵי אֵשׁ בְּחִינַת מִמְּרוֹם שָׁלַח אֵשׁ וְכוּ'. וְזֶה בְּחִינַת וַיֵּצֵת אֵשׁ בְּצִיּוֹן וַתֹּאכַל יְסֹדֹתֶיהָ וְכוּ', כִּי עַל-יְדֵי חֻרְבַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, בְּחִינַת הִסְתַּלְקוּת מְאוֹרֵי אוֹר, נִתְגַּבְּרוּ בְּחִינַת מְאוֹרֵי אֵשׁ וְעַל-יְדֵי זֶה נִפְגָּמִין כָּל הָאַרְבָּעָה יְסוֹדוֹת, כִּי תִּקּוּן כָּל הָאַרְבָּעָה יְסוֹדוֹת, שֶׁהֵם כְּלַל הַמִּדּוֹת, הֵם עַל-יְדֵי בְּחִינַת מְאוֹרֵי אוֹר שֶׁנִּמְשָׁכִין מֵהַצַּדִּיק, מִבְּחִינַת שַׁבָּת, שֶׁהֵם הָיוּ מְאִירִין בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ וְכוּ'. (עַיֵּן שָׁם כָּל זֶה הֵיטֵב):

וְעַל-כֵּן קָשֶׁה סִלּוּקָן שֶׁל צַדִּיקִים יוֹתֵר מֵחֻרְבַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, כִּי עִקַּר בְּחִינַת מְאוֹרֵי אוֹר נִמְשָׁכִין מֵהַצַּדִּיק, שֶׁהוּא בְּחִינַת שַׁבָּת שֶׁמֵּאִיר לְהַבַּיִת הַמִּקְדָּשׁ, וְעַל-כֵּן כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דֵּעָה כְּאִלּוּ נִבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּיָמָיו, כִּי כְּשֶׁיֵּשׁ בּוֹ דֵּעָה, שֶׁהֵם הַמֹּחִין, שֶׁזֶּהוּ

בְּחִינַת הַצַּדִּיק שֶׁבַּדּוֹר שֶׁזּוֹכֶה לְדַעַת וּמֹחִין שֶׁהֵם בְּחִינַת מְאוֹרֵי אוֹר וְכוּ', בְּוַדַּאי נֶחֱשָׁב כְּאִלּוּ נִבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּיָמָיו, כִּי עִקַּר בִּנְיַן וְקִיּוּם הַבֵּית הַמִּקְדָּשׁ הוּא עַל-יְדֵי הַדַּעַת וּמֹחִין, שֶׁהֵם בְּחִינַת מְאוֹרֵי אוֹר שֶׁמְּאִירִין לְהַבַּיִת הַמִּקְדָּשׁ כַּנַּ"ל:

עַל-פִּי הַתּוֹרָה "חֲדֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן", עַיִן שָׁם בְּסִימָן סא וְשָׁם מְבֹאָר שֶׁעַל-יְדֵי פְּגַם אֱמוּנַת חֲכָמִים עוֹלִים עֲשָׂנִים סְרוּחִים וְכוּ'. וְעַל-יְדֵי זֶה נֶחֱלְקָה עֲצָתוֹ וְכוּ':

וְזֶה עִקַּר מְרִירַת הַצָּרָה שֶׁל חָרְבַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְגָלוּת יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצָם שֶׁהַכֹּל הָיָה עַל-יְדֵי שֶׁפָּגְמוּ בֶּאֱמוּנַת חֲכָמִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב, וַיִּהְיוּ מַלְעִבִים בְּמַלְאֲכֵי הָאֱלֹקִים (וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה בְּמַסֶּכֶת שַׁבָּת) וּמֵאָז אֵין לָנוּ שׁוּם עֵצָה. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב, אָבְדָה עֵצָה מִבָּנִים וְכוּ'. וְזֶהוּ אָבְדָה עֵצָה מִבָּנִים נִסְרְחָה חָכְמָתָם, הַיְנוּ עַל-יְדֵי עֲשָׂנִים סְרוּחִים שֶׁמְּבַלְבְּלִין הַחָכְמָה שֶׁבַּמֹּחַ בְּחִינַת נִסְרְחָה חָכְמָתָם, עַל-יְדֵי זֶה אָבְדָה עֵצָה מִבָּנִים וְכַנַּ"ל, וְעַל זֶה צוֹעֵק דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, עַד אָנָה אָשִׁית עֵצוֹת בְּנַפְשִׁי וְכוּ', שֶׁזֶּה נֶאֱמַר עַל הָאַרְבַּע גָּלְיוֹת, כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ"י שָׁם שֶׁעִקַּר הַצָּרָה מַה שֶּׁאֵין יְכוֹלִין לָשִׁית עֵצוֹת בְּנַפְשׁוֹ כָּל אֶחָד עַל מַה שֶּׁצָּרִיךְ. כִּי הָאָדָם צָרִיךְ עֵצוֹת הַרְבֵּה בְּזֶה הָעוֹלָם כָּל יְמֵי חַיָּיו כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְהַצִּיל עַצְמוֹ מִמַּה שֶּׁצָּרִיךְ לְהִנָּצֵל שֶׁלֹּא יְאַבֵּד שְׁתֵּי עוֹלָמוֹת חַס וְשָׁלוֹם, כִּי מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מֹחַ בְּקָדְקָדוֹ רָאוּי לָשִׁית לֵב עַל אוֹדוֹתָיו מַה נַּעֲשֶׂה עִמּוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם. וְעַל מַה בָּא לְזֶה הָעוֹלָם לַעֲבֹר בִּדְאָגוֹת וְצָרוֹת וְיגוֹנוֹת וְכַעַס וּמַכְאוֹבוֹת כָּאֵלֶּה וְסוֹפוֹ לֶעָפָר יָשׁוּב לִמְקוֹם עָפָר רִמָּה וְתוֹלֵעָה. וּמִי יוֹדֵעַ אֵיךְ יֵצֵא מִשְׁפָּטוֹ וְדִינוֹ בְּיוֹם הַדִּין הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא, כִּי גָּדוֹל יוֹם הוּא וְנוֹרָא מְאֹד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב, אָיֹם וְנוֹרָא הוּא וּמִי יְכִילֶנּוּ. בְּוַדַּאי צָרִיךְ כָּל אָדָם לְפַקֵּחַ עַל עֲסָקָיו וְלָשִׁית עֵצוֹת בְּנַפְשׁוֹ אוּלַי יוּכַל לְמַלֵּט נַפְשׁוֹ. וְהָעִקָּר הוּא עֵצוֹת אֱמִתִּיּוֹת. כִּי עִקַּר תַּכְלִית כָּל הַחָכְמוֹת הֵם הָעֵצוֹת כִּי בְּוַדַּאי אֵין זֶה חָכְמָה לַעֲשׂוֹת קְנֵי שְׂרָפָה נִפְלָאָה בְּחָכְמָה גְּדוֹלָה. וְאַחַר כָּךְ הוּא בְּעַצְמוֹ נֶהֱרָג עַל יָדָהּ כַּאֲשֶׁר כְּבָר אֵרְעוּ הַרְבֵּה מַעֲשִׂיּוֹת כָּאֵלֶּה, כַּמּוּבָא, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה סַדְנָא בְּסַדְנֵהּ יָתוּב. (וְעַיֵּן מִזֶּה בְּמָקוֹם אַחֵר בְּהִלְכוֹת סָכָּה) וְעַל-כֵּן בְּוַדַּאי עִקַּר הַחָכְמָה הוּא כְּשֶׁמַּצְלִיחַ עַל-יְדֵי זֹאת הַחָכְמָה, דְּהַיְנוּ כְּשֶׁיּוֹצֵא לוֹ מֵהַחָכְמָה עֵצָה שֶׁיַּצְלִיחַ עַל יָדָהּ, אֲבָל גַּם כְּשֶׁמַּצְלִיחַ בְּזֶה הָעוֹלָם עַל-יְדֵי הַחָכְמָה עֲדַיִן אֵין זֶה עֵצָה שְׁלֵמָה בֶּאֱמֶת, כִּי הָעוֹלָם הַזֶּה צֵל עוֹבֵר וְעִקַּר הָעֵצָה שְׁלֵמָה בֶּאֱמֶת הוּא כְּשֶׁזּוֹכֶה לְהַצְלִיחַ עַל יָדָהּ בָּעוֹלָם הַנִּצְחִי. וְעֵצָה כָּזֹאת אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיג כִּי אִם עַל-יְדֵי אֱמוּנַת חֲכָמִים וּלְהִתְקָרֵב אֲלֵיהֶם וּלְתַלְמִידֵיהֶם וּלְסִפְרֵיהֶם הַקְּדוֹשִׁים שֶׁהֵם מְלֵאִים עֵצוֹת אֱמִתִּיּוֹת עֵצוֹת עֲמֻקוֹת, כִּי גַּם בַּעֲבוֹדַת ה' בְּעַצְמוֹ יֵשׁ כַּמָּה וְכַמָּה עֵצוֹת שֶׁהַבַּעַל דָּבָר מִתְעָרֵב בָּהֶם וּמְהַפֵּךְ אוֹתָם לְרָעָה, כִּי הַתּוֹרָה יֵשׁ בָּהּ שְׁנֵי כֹּחוֹת, זָכָה וְכוּ', לֹא זָכָה וְכוּ', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב, צַדִּיקִים יֵלְכוּ בָם וּפֹשְׁעִים יִכָּשְׁלוּ בָם. וְעַל-כֵּן צְרִיכִין לְשַׁמֵּשׁ הַרְבֵּה צַדִּיקִים וּכְשֵׁרִים אֲמִתִּיִּים כְּדֵי לִזְכּוֹת לְעֵצוֹת שְׁלֵמוֹת אֱמִתִּיּוֹת בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת:

:

מַה שֶּׁמִּתְעַנְּין עַל עֲצִירַת גְּשָׁמִים:

כִּי כָּתַב רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה (בְּסִימָן ס) בְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא שֶׁעֲצִירַת גְּשָׁמִים נַעֲשֶׂה עַל-יְדֵי מִלְחָמָה וּשְׁפִיכוּת דָּמִים, עַיֵּן שָׁם. וּמִלְחָמוֹת, הַיְנוּ מַחֲלֹקֶת, וְתִקּוּן הַמַּחֲלֹקֶת הוּא תַּעֲנִית, כַּמְבֹאָר הֵיטֵב בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה (בְּסִימָן קעט):

וְעַל-כֵּן מִתְעַנְּין עַל עֲצִירַת גְּשָׁמִים לְתַקֵּן הַמַּחֲלֹקֶת, הַיְנוּ מִלְחָמוֹת שֶׁמִּזֶּה נַעֲשִׂים עֲצִירַת גְּשָׁמִים כַּנַּ"ל. וְזֶהוּ גַּם כֵּן בְּחִינַת הָאַרְבַּע תַּעֲנִיּוֹת שֶׁמִּתְעַנְּין עַל הַחָרְבָּן שֶׁהוּא גַּם כֵּן לְתַקֵּן הַשָּׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, כְּשֶׁאֵין שָׁלוֹם, צֹם, שֶׁעִקַּר הַתַּעֲנִית כְּשֶׁאֵין שָׁלוֹם, (כַּמְבֹאָר שָׁם בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּסִימָן קעט הַנַּ"ל). כִּי לֹא חָרְבָה יְרוּשָׁלַיִם אֶלָּא בִּשְׁבִיל שִׂנְאַת חִנָּם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה. וְעַל-כֵּן מִתְעַנְּין לְתַקֵּן זֹאת, כִּי עַל-יְדֵי הַתַּעֲנִית נִתְתַּקֵּן הַמַּחֲלֹקֶת וְנַעֲשֶׂה שָׁלוֹם כַּנַּ"ל:

וְכֵן עַל כָּל צָרָה שֶׁלֹּא תָּבוֹא מִתְעַנְּין, כִּי כָּל הַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִין חַס וְשָׁלוֹם, הֵם בְּחִינַת מַחֲלֹקֶת, כִּי כָּל מַה שֶּׁהוּא כְּנֶגֶד רְצוֹן הָאָדָם הוּא בְּחִינַת מַחֲלֹקֶת (וּכְמוֹ שֶׁמְּבֹאָר שָׁם בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הַנַּ"ל). כִּי הַצָּרוֹת חַס וְשָׁלוֹם, הֵם עַל-יְדֵי הִתְגַּבְּרוּת הַדִּינִים חַס וְשָׁלוֹם, שֶׁהֵם בְּחִינַת מַחֲלֹקֶת, דְּהַיְנוּ שֶׁאֵינוֹ נִכְלָל שְׂמֹאל בְּיָמִין חַס וְשָׁלוֹם, שֶׁזֶּה בְּחִינַת מַחֲלֹקֶת, בְּחִינַת דִּינִים, כִּי אֵין יִסּוּרִים בְּלֹא עָוֹן (שַׁבָּת נה) וְהֶעָוֹן הוּא בְּחִינַת מַחֲלֹקֶת, כִּי עִקַּר יְנִיקַת הַסִּטְרָא אָחֳרָא וְהַיֵּצֶר הָרָע הוּא מִמַּחֲלֹקֶת (וְכַמְבֹאָר בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה). נִמְצָא, שֶׁעַל-יְדֵי הָעֲוֹנוֹת שֶׁפָּגַם בְּמַחֲלֹקֶת שֶׁנָּתַן כֹּחַ, חַס וְשָׁלוֹם, לְהַסִּטְרָא אָחֳרָא הַחוֹלֶקֶת עַל הַקְּדֻשָּׁה, עַל-כֵּן נִתְעוֹרְרוּ עָלָיו דִּינִים חַס וְשָׁלוֹם, שֶׁהֵם בְּחִינַת מַחֲלֹקֶת. וּמִשָּׁם בָּאִים הַצָּרוֹת חַס וְשָׁלוֹם, שֶׁהֵם כְּנֶגֶד רְצוֹנוֹ, בְּחִינַת מַחֲלֹקֶת. וּלְתַקֵּן זֹאת גּוֹזְרִין תַּעֲנִית שֶׁהוּא תִּקּוּן הַמַּחֲלֹקֶת כַּנַּ"ל, כִּי הַכְּלָל שֶׁכְּנֶגֶד כָּל מִינֵי מַחֲלֹקֶת הַתִּקּוּן הוּא תַּעֲנִית בִּבְחִינַת מַרְבֶּה צְדָקָה מַרְבֶּה שָׁלוֹם. וְעִקַּר הַתַּעֲנִית הוּא הַצְּדָקָה, כִּי אַגְּרָא דְּתַעֲנִיתָא צְדָקָתָא, עַיֵּן שָׁם: